

บิดามารดา

ธรรมะเล่มน้อย

หนังสือธรรมะขนาดพกพา

รายเดือน ๑๒ เรื่อง ๑๒ เล่ม

สำหรับเป็นพื้นฐานศึกษาธรรมปฏิบัติ

ใช้เวลาไม่นานในการทำความเข้าใจ

สามารถมีส่วนร่วมได้โดย...

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์
โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดั่งบำเพ็ญทาน.
๒. สมัครสมาชิกได้ที่ห้องหนังสือและสื่อธรรม.
๓. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง.
๔. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย
เพื่อเผยแพร่ในวาระต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่,
วันเกิด, งานมงคลสมรส, งานเฉลิมฉลอง,
งานบุญ หรืองานฌาปนกิจ ฯลฯ.

ธรรมะเล่มน้อย ใกล้เคียง

อันจะช่วยให้ทุกคนมีพระเจ้าอยู่ในตน มีพระธรรมอยู่ในใจ

ร่วมเป็นเจ้าของภาพ
พิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

รายชื่อหนังสือธรรมะเล่มน้อย

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๖ ประกอบด้วย

๑. ธรรมะเผด็จการ ๒. ความเป็นไปของจิต ๓. ความเข้าใจถูกเกี่ยวกับศาสนา ๔. พุทธบริษัทไม่ต้องใช้ยารงับประสาท ๕. ธรรมที่ลูกของพระพุทธเจ้าควรปฏิบัติ ๖. การบวชคือการบังคับตัวเอง ๗. โทษที่เกิดเพราะไม่มีวินัย ๘. อย่างนั้นเอง ๙. มะพร้าวนาฬิกา ๑๐. ชีวิตโหวด ๑๑. สติ ๑๒. สันติภูมิจิโก

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๗ ประกอบด้วย

๑. ธรรมะทำไมกัน ๒. แผ่นดินรองรับร่างกาย ธรรมะรองรับจิตใจ ๓. สิ่งที่เราเรียกว่ากิเลส ๔. ธรรมคือสิ่งจำเป็นแก่มนุษย์สำหรับป้องกันและแก้ไข ๕. สิ่งซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การเลิกอายุ ๖. ทุกสิ่งอยู่เหนือปัญหา ๗. รู้จักธรรมะให้ถึงที่สุด ๘. หลักธรรมที่ทุกคนควรทราบ ๙. ธรรมที่เป็นเครื่องมือในการเดินทาง ๑๐. ผลพลอยได้ที่เนื่องถึงกันและกันในโลก ๑๑. ประโยชน์สูงสุดของธรรมะ ๑๒. ธรรมะคือหน้าที่

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๘ ประกอบด้วย

๑. ธรรมคือหน้าที่ของสิ่งที่มีชีวิต ๒. ชีวิตคู่ ๓. การรู้ อยู่กับรู้ ๔. วันสงกรานต์ ๕. ชีวิตเป็นงานธรรมศิลป์ ๖. ลักษณะความหมายและคุณค่าของวันวิสาขบูชา ๗. หัวใจและความลับของธรรมจักร ๘. บิดามี มารดามี ๙. ให้ธรรมะกลับมาครองโลก ๑๐. ความไม่ยึดมั่น ๑๑. ลอยประทีป ๑๒. วินัยและคุณธรรมสำหรับพัฒนาตน

BUDDHADĀSA INDAPĀSĀO ARCHIVES

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

บิดามิ มารดามิ

โดย
พุทธทาสภิกขุ

ลำดับที่ ๘ ประจำปี ๒๕๕๘

www.life-brary.com

พระธรรมเทศนาในวันทำบุญตักบาตร
บรยายเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๗
ผู้ถอดคำบรรยาย วรวรรณ ยงเกียรติไพบูลย์

บิดามี มารดามี

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต
สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต
สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต
สัมมาสัมพุทธัสสะ

ณ บัดนี้จะได้วิสาขนาพระธรรมเทศนา
เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญา ส่งเสริม
ศรัทธา - ความเชื่อ และวิริยะ - ความพากเพียร

ของท่านทั้งหลายผู้เป็นพุทธบริษัท ให้เจริญ
งอกงามก้าวหน้า ตามทางแห่งพระศาสนาของ
สมเด็จพระบรมศาสดา อันเป็นที่พึ่งของสัตว์
ทั้งหลาย กว่าจะยุติลงด้วยเวลา

ธรรมเทศานี้เป็นธรรมเทศนาพิเศษ
ปรารภเหตุอุกฤษฏ์จิตสมัยเนื่องในการบำเพ็ญ
ทักษิณาทาน อุทิศแต่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไป
แล้ว ซึ่งเราเรียกกันง่ายๆ ว่า “ทำบุญตายาย”
การกระทำใดๆ ที่จะได้มีผลสมบูรณ์เต็มที่
นั้น ต้องทำด้วยจิตใจคือทำด้วยความเข้าใจ
แล้วก็ทำด้วยกำลังใจทั้งหมดทั้งสิ้นที่แท้จริง
จึงจะได้ผลสมตามนั้น

ดังนั้นจึงต้องมีการชี้แจงให้เข้าใจสิ่ง
นั้น เมื่อเข้าใจแล้วก็คงจะเกิดฉันทะ - ความ
พอใจขึ้นมาเป็นแน่นอนในการที่จะกระทำ เมื่อ

เกิดฉันทะแล้วย่อมเกิดวิริยะ – ความพากเพียร
ได้โดยง่าย ก็จะสามารถอดส่องธรรม เอาใจใส่ธรรม
ได้ครบถ้วน ตามองค์ธรรมที่ทำให้ความสำเร็จ
ที่เรียกว่าอิทธิบาท เป็นต้นนั้น ดังนั้นจึงมี
การกล่าวอยู่เสมอถึงการกระทำว่าจะต้องทำ
อย่างไร เพื่อประโยชน์อะไร โดยวิธีใด เป็นต้น

สำหรับการทำบุญอุทิศกุศลแก่
บรรพบุรุษอย่างที่กำลังทำในวันนี้ นั้น มีความ
มุ่งหมายหลายอย่างหลายประการ แต่ที่เราไม่
ค่อยรู้จักทุกประการ รู้กันแต่เพียงบางประการ
จึงต้องกล่าวกันบ่อยๆ ให้รู้ยิ่งๆ ขึ้นไปว่าจะ
ครบถ้วนทุกประการ

การทำบุญอย่างนี้ก็เพื่อให้ถึง
บรรพบุรุษ โดยเฉพาะบิดามารดา ปู่ย่าตายาย
ที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้สึกอยู่

เสมอว่า “บิตามารดาภิ” ถ้าใครไม่มีความรู้สึก
ว่าบิตามารดาภิ หรือถึงกับคิดว่าไม่มี อย่างนี้
มันก็เหมือนกับสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งไม่มีความคิด
นึกรู้สึกกว่าบิตามารดาภิ เพราะมันปล่อยไปตาม
ธรรมชาติของสัตว์ผู้ไม่มีสติปัญญา ความรู้สึก
จะคิดจะนึก ดังนั้นคนเราที่เป็นมนุษย์จะต้อง
มีความรู้สึกกว่าบิตามารดาภิอย่างหนึ่ง

ที่นี้อีกอย่างหนึ่งก็คือเรื่อง “สัมมา
ทิฎฐิ” ที่พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้โดยนัยยะ
เป็นต้นว่า ผู้เป็นสัมมาทิฎฐิย่อมจะมีความรู้สึก
หรือความเชื่อว่า บุญบาปมี นรกสวรรค์มี บิตา
มารดาภิ โลกนี้โลกหน้ามี อย่างนี้เป็นต้น

แต่ความที่เราประสงค์ในที่นี่ก็คือที่
ว่ามารดาภิตาภิ จึงจะเรียกว่าเป็นสัมมาทิฎฐิ
ถ้าไม่รู้ไม่ชี้หรือรู้ว่าไม่มี ถือเสียว่าไม่มีอย่างนี้

ก็เป็นมิจฉาทิฏฐิ คนที่ไม่มีความรู้สึกว่าเป็นบิดามารดา มีนั่นเป็นมิจฉาทิฏฐิ ทีนี้มนุษย์เราทำอย่างไรจึงจะให้มีความรู้สึกว่าเป็นบิดามารดา มีอย่างยิ่ง และยิ่งๆ ขึ้นไป มันก็ต้องเอามากระทำไว้ในใจอยู่เสมอ

ตามธรรมดา มันก็พอจะรู้สึกได้ว่าบิดามารดา เพราะว่ามันก็เติบโตขึ้นมา ภายใต้บิดามารดาเลี้ยงดู เรียกอยู่ทุกวัน ก็คิดว่าบิดามารดา โดยความรู้สึกเช่นนั้นได้ แต่มันไม่ลึกซึ้ง มันสักว่าทำไปตามความรู้สึกผิวๆ เฝินๆ ไม่ได้พิจารณากันดูให้ดีว่าความหมายของคำว่าบิดามารดา มีนั่นมันเป็นอย่างไร

ดังนั้นเราจึงเอามาพิจารณากันโดยละเอียดเป็นเรื่องๆ ไป ตามโอกาสที่จะอำนวย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่ทำบุญตายายเช่น

ในวันนี้ ก็คือโอกาสพิเศษ หรือโอกาสอย่างยิ่ง
ที่จะต้องมาพิจารณากันในเรื่องนี้ จึงขอให้ท่าน
ทั้งหลายพิจารณาความหมายของคำที่ว่าบิดา
มารดามี

บางคนหัวเราะว่าทำไมจะต้องพูด
ว่าบิดามารดามีเพราะว่าเขาารู้อยู่แล้ว คน
ที่หัวเราะอย่างนั้นอาจจะรู้จักคุณของบิดา
มารดาน้อยไปเสีย เพียงแต่รู้ว่ามี ไม่รู้ให้มาก
ไปกว่าการพูดด้วยปากตามความเคยชิน เรียก
พ่อ เรียกแม่ เรียกตา เรียกยาย

ความหมายในพระพุทธภาษิตที่ว่า
มารดาบิดามีนั้นก็คือให้ยอมรับ อย่างกับว่า
บิดามารดานี้มันเป็นสถาบันอันหนึ่งซึ่งถูก
สมมติ ถูกแต่งตั้ง ถูกบัญญัติอะไรก็ตาม ขึ้น
ไว้เป็นสถาบันอันหนึ่งที่คนจะต้องรับรู้ เป็น

สิ่งที่สำคัญหรือใหญ่หลวงหรือสูงสุด

อย่างเขาพูดว่าประเทศชาติมี ศาสนา มี อะไรๆ มีในลักษณะเช่นนั้น แต่เขาไม่เคยนึกถึงว่าแม้บิดามารดาของคนในโลกก็มีอยู่แล้วในลักษณะเช่นนั้น คือเป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่สูงสุด ที่ลบลู่ไม่ได้ ที่ละเลยไม่ได้ เราจะต้องมีความรู้สึกที่ให้ความหมายแก่สิ่งเหล่านี้ คือได้ยืนยันที่ไรก็ให้สะดุ้งเข้าไปในจิตใจว่าเราได้ประพฤติกกระทำต่อบิดามารดาอย่างถูกต้องแล้วหรือยัง

ตกเดือนตัวเองอยู่เสมอ อย่าให้มีความบกพร่องในหน้าที่ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติแก่ผู้ที่เป็นบิดามารดาทั้งที่ยังอยู่ หรือว่าทั้งที่ล่วงลับไปแล้ว แล้วก็เลยขึ้นไปถึงปู่ตาย่ายายชั้นทวดชั้นซวดอะไรขึ้นไปตาม

ลำดับ ในความหมายอย่างเดียวกัน คือใน
ความหมายที่ว่าให้ชีวิตเรามา นี่เป็นข้อแรก

ถ้าบิดามารดาไม่ได้เกิดเรามา เราก็ไม่
ได้เกิดมา ไม่ได้มานั่งอยู่อย่างนี้ ไม่ได้มีชีวิตอยู่
ในโลกนี้ เดียวนี้เพราะท่านเกิดเรามา เราจึงมี
ชีวิตออกมา แล้วมันทำอะไรต่างๆ ได้ในโลกนี้
จึงถือว่าชีวิตของเราได้มาจากบิดามารดา คือ
ท่านให้มา จึงมีพระคุณในฐานะเป็นผู้ให้ชีวิต
ที่เดียว

ที่นี้ก็ดูต่อไปว่าปู่หรือตา หรือย่าหรือ
ยายก็นั่นอย่างไรเล่า ถ้าปู่ตายายไม่ได้ให้
ชีวิตแก่บิดามารดาของเรา ก็ไม่มีบิดามารดา
ของเรา แล้วเราก็ไม่ได้เกิดมาอีกเหมือนกัน ถ้า
ไม่มีปู่ชวดย่าชวดเป็นต้น ปู่ตามันก็ไม่มี บิดา
มารดาก็ไม่มี แล้วเราก็ไม่มี

ฉะนั้นควรจะมองดูในลักษณะที่ว่า บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ที่ให้ชีวิตหรือให้การเกิดการกำเนิดมาเป็นลำดับ จึงมาถึงเรา เราอย่าอวดดีด้วยความโง่ คล้ายๆ กับจะพูดว่าเราเกิดเองได้ เราเกิดจากโพรงไม้ได้ ถ้าไม่คิดอย่างนั้น มันก็ต้องคิดถึงผู้ที่ให้กำเนิดมา จะได้คิดต่อไปว่ามีพระคุณมากน้อยอย่างไร

เมื่อมองเห็นว่าท่านให้ชีวิตเรามา นี่เป็นข้อใหญ่ข้อแรก ก็ต้องนึกต่อไปว่าท่านได้ให้อะไรแก่เราอีก ให้แต่ชีวิตอย่างเดียวมันเป็นเรื่องหนึ่งเท่านั้น ทีนี้ก็ท่านให้การอบรม เลี้ยงดูรักษาซึ่งแยกออกได้เป็นว่าให้ความเมตตา กรุณาด้วย ให้วิชาความรู้ด้วย เมตตากรุณา ก็คือว่ามีความรักเหมือนกับว่าตายแทนลูกก็ได้ ไปดูเอาเองก็แล้วกัน ถ้าคนมันไม่โง่เกินไป

ก็จะเห็นความรักอย่างยิ่งของบิดามารดาที่รัก
ลูกน้อยๆ นับแต่คลอดออกมา จนโตขึ้นเป็น
ลำดับ คุณจะไม่มีใครรักเรามากกว่าบิดามารดา

ดังนั้นในพระบาลีจึงได้กล่าวไว้ว่าเป็น
พระพรหมของบุตร คือเป็นผู้สร้างเรามาแล้วก็
เมตตากرุณาอย่างยิ่ง ใครมันนึกว่าบิดามารดา
เป็นพระพรหมของบุตร ทั้งที่ข้อความนี้มันมี
กล่าวอยู่ในพระบาลี จะมีกล่าวอยู่ในพระบาลี
หรือไม่ก็ไม่สำคัญ มันสำคัญอยู่ที่ความจริง
นั้นบิดามารดาเป็นพระพรหมของลูก คือมี
เมตตากรุณาเหลือที่จะกล่าวได้แก่ลูก เราจึง
ได้รอดชีวิตยืนยาวมาได้ ถ้าว่าคลอดออกมา
แล้วไม่มีความรัก ทอดทิ้งเสียเลย มันก็คง
ตายแล้ว ไม่ได้มาเป็นเนื้อเป็นตัว

จะถือว่าบิดามารดาท่านสักว่าคลอด

เรามาตามธรรมชาติอย่างนั้นก็ไม่ถูก นั่นพวก
คนพาลเขาว่า ว่าบิดามารดาคลอดเรามาด้วย
ความจำใจจำเป็น เพราะท่านอยากจะทำอะไร
ของท่าน นี่คนพาลมันว่า บิดามารดายอม
ปรารถนาบุตรทั้งนั้น จนกระทั่งมีให้คลอด
ออกมาด้วยความปรารถนานั้น แล้วก็มีเมตตา
กรุณา มีความรัก

ความที่อยากได้บุตรนี้ก็เหมือนกับว่า
มันก็เป็นพระพรหมผู้สร้างบุตร คลอดออกมา
แล้วก็เมตตากรุณาเหลือประมาณ นี่ก็เป็นผู้มี
เมตตากรุณาอย่างพรหม จงรู้จักว่าบิดามารดา
เป็นพรหมของบุตรอย่างนี้

ทีนี้ข้อที่ว่าบิดามารดาให้วิชาความรู้
แก่เรา นี่ก็คู่ต่อไปโดยอาศัยพระบาลีที่ว่า
บุพพาจะรียา – บิดามารดาเป็นอาจารย์คนแรก

ของบุตร พุดเท่านี้ก็น่าจะเข้าใจกันได้แล้วว่า บิดามารดาเป็นอาจารย์คนแรกของบุตร เมื่อ พุดว่าครูบาอาจารย์ก็มักจะนึกถึงกันแต่ครูบา อาจารย์ที่วัด ที่โรงเรียน

แต่พระพุทธรเจ้าท่านตรัสว่าบิดามารดาเป็นบูรพาจารย์ คืออาจารย์คนแรกที่สุด นับตั้งแต่สอนให้กินเป็น ถ้าลูกเพิ่งคลอดมา ลูกอ่อนนั้นมันดูนมไม่เป็น มันกินไม่เป็น มันอะไรไม่เป็นก็ตามใจ ก็สอนจนมันทำได้

หรือว่าสอนให้หัวเราะ ให้พุดจา ให้อะไรทุกอย่างที่ต้องสอน และให้ดีขึ้นทุกวันๆ มีการแก้ไขให้ดีขึ้นทุกวัน สอนให้พุดดี สอนให้ทำดี สอนให้เป็นเด็กดี ก่อนแต่ที่จะไปอยู่โรงเรียน ตั้งหลายปี บิดามารดาสอนทั้งนั้น นั่นคือผู้ที่ให้ความรู้ต่างๆ ไป แต่มันยิ่งไปกว่านั้นก็คือว่า บิดา

มารดาเป็นผู้อบรมนิสัย เด็กทุกคนไม่ได้มีอะไร
เป็นของตนตายตัวมาแต่ในท้อง มาได้รับการ
อบรมแวดล้อมจากบิดามารดาหรือผู้ทำหน้าที่
แทนบิดามารดา ถ้าว่าบิดามารดาที่แท้จริงล่วง
ลับไปเสียก่อน ก็มีผู้ทำแทน แวดล้อมอยู่ทุกวัน
มันก็เป็นการสอนนิสัย ปลูกฝังนิสัย

ถ้าบิดามารดาเป็นคนพูดหยาบคาย
มันก็พูดหยาบคาย ถ้าบิดามารดาพูดไพเราะ
มันก็พูดไพเราะ ถ้าบิดามารดาเป็นคนเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่ ลูกมันก็เป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ บิดา
มารดาเป็นคนตรง ลูกมันก็เป็นคนตรง บิดา
มารดาเป็นคนมัธยัสถ์ไม่สุรุ่ยสุร่าย ลูกมันก็
เป็นคนมัธยัสถ์ไม่สุรุ่ยสุร่าย นี้เรียกว่าให้นิสัย
ให้อุปนิสัย ให้มีสำนทานที่ดี นี่ยิ่งไปกว่าความรู้
เสียอีก

ควรจะสรุปกันในที่สุดว่าเป็นผู้ให้
ดวงวิญญาณที่มีค่า ถ้าเด็กคนไหนมันมีจิตใจ
หรือวิญญาณที่ดีที่มีค่า ก็ให้รู้เถิดว่ามันได้
มาจากการแวดล้อมของบิดามารดาโดยตรง
บ้างโดยอ้อมบ้าง โดยอ้อมก็คือการจัดหา
มาให้หรือการฝากฝังในสำนักที่มันดี เพื่อให้ช่วย
กันสร้างดวงวิญญาณให้แก่ลูกคนนั้น นี่มัน
นอกจากว่าเป็นอาจารย์คนแรกแล้วยังเป็นผู้ให้
ดวงวิญญาณอันสูงสุด มนุษย์คนนั้นมันจึงเป็น
มนุษย์ที่มีโชคดี คือการได้เป็นมนุษย์ที่ดีเพราะ
ว่าบิดามารดาเป็นส่วนใหญ่ ช่วยกระทำทำให้ใน
เบื้องต้น

นี่ถ้าบิดามารดามันเป็นคนโง่ มันเป็นคน
อันธพาล มันก็ใส่วิญญาณอันธพาลให้แก่ลูก
มัน หรือว่าอย่างน้อยแต่เพียงว่าบิดามารดา

มันไม่เอาใจใส่แก่ลูกของมัน ปล่อยให้ลูกของมันเติบโตไปตามบุญตามกรรม มันก็มีหวังที่จะเป็นอัครพาลเช่นเดียวกัน การมีบิดามารดาจึงมีความสำคัญถึงขนาดที่ต้องบัญญัติไว้ในพระศาสนา

ในพระบาลี ในพุทธวจนะ ในบทที่ว่า ด้วยสัมมาทิฏฐิ ว่าสัมมาทิฏฐิบุคคลนั้นจะมีความเห็น มีความเชื่อว่าบุญบาปมี นรกสวรรค์ มี บิดามารดามี โลกนี้โลกหน้ามี อย่างนี้เป็นต้น

ขอให้นึกถึงคำว่าบิดามารดามี แล้วก็ให้เข้าใจว่ามันมีความหมายอย่างไร แล้วเราก็จะรู้สึกพระคุณอันใหญ่หลวงของมารดาบิดาก็ของมารดาบิดา ของบิดามารดา ททยอชฺชนไปเป็นลำดับๆ ที่เราเรียกกันว่าบรรพบุรุษ ที่เรามาประชุมกันในวันนี้เพื่อบำเพ็ญกุศลอุทิศ

แก่คนเหล่านั้น เพื่ออะไร เพื่อแสดงออกมาว่า
เป็นคนกตัญญูคือรู้สิ่งที่บิดามารดาได้ทำให้แก่
เรา แล้วก็เป็นผู้กตเวทีคือว่ากระทำตอบแทน
ต่อสิ่งที่บิดามารดาได้กระทำแก่เรา

กตัญญู แปลว่า **รู้ กตเวที** แปลว่า
ทำตอบแทน แสดงออกมา ฉะนั้นวันนี้จึงต้อง
ทำให้ดี ให้สำเร็จประโยชน์ในข้อนี้ด้วยกันทุก
คน จึงจะเป็นเหมือนกับการสนองพระคุณ
หรือพูดภาษาการค้าก็ว่าใช้หนี้บุญคุณแก่บิดา
มารดา หนี้มันก็ออกจะไม่น่าฟัง

ถ้าเราจะพูดว่าเราจะใช้หนี้แก่บิดา
มารดาอย่างไรวันนี้ มันก็ดูจะเป็นคนโง่อยู่มาก
ในข้อที่ว่าหนี้พระคุณอันนี้มันใหญ่หลวงนัก มัน
ไม่สามารถจะใช้หมดได้ อย่าอวดดีไปเลย แต่
ว่าจะสนองพระคุณท่านด้วยจิตใจทั้งหมดทั้ง

สิ้นตามที่จะทำได้อย่างไร นี่ก็จะน่าฟัง

ฉะนั้นขอให้ตั้งอกตั้งใจกระทำให้ดี
ที่สุดในการที่จะบำเพ็ญกุศลในวันนี้ เพื่อสนอง
พระคุณท่าน โดยเฉพาะบิดามารดาที่ล่วงลับ
ไปแล้วนั้นมันต้องทำด้วยจิตใจ ถ้าบิดามารดา
ยังมีชีวิตอยู่ ก็สนองด้วยวัตถุหรือการกระทำ
โดยตรงก็ได้ เอาข้าวเอาน้ำเอาอะไรไปให้
ประคบประหงม บำรุงบำเรออย่างไรก็ได้ แต่
ถ้าบิดามารดาล่วงลับไปแล้วจะทำอย่างไร จึง
มีเรื่องที่จะต้องทำพิเศษออกไป ด้วยการกระทำ
ในใจให้ถูกต้องที่สุด

ตามที่บัณฑิตทั้งหลายมีพระพุทธเจ้า
เป็นต้น ท่านได้ตรัสไว้เป็นแบบฉบับ อย่างบท
ว่า นะ หิ รุณณัง วา โสโก วา เป็นต้น ว่าเมื่อ
ระลึกนึกถึงพระเดชพระคุณของบุคคลผู้ล่วง

ลับไปแล้ว การร้องให้เป็นต้นนั้นไม่มีประโยชน์
แล้วก็ให้กระทำการที่ควรกระทำ ใครจะกระทำ
อย่างไรก็ได้ แต่ว่าในพุทธศาสนานี้แนะนำให้
บำเพ็ญประโยชน์สูงสุด คือบำเพ็ญสิ่งที่เป็น
ประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งโลกก็แล้วกัน

ข้อนี้ต้องรู้จักคิด รู้จักนึก บทที่ว่า
พะลึงจะ ภิกขุ นะมะนุปะปะทินนัง - การเพิ่ม
กำลังให้แก่พระภิกษุสงฆ์ผู้สืบอายุพระศาสนา
นั้นต้องฟังให้ดีๆ มันไม่ใช่เพียงแต่เอาข้าวไป
ให้พระกิน มันต้องหมายความว่ากระทำใน
ลักษณะที่จะให้พระศาสนานี้มันอยู่ได้ เพราะ
ว่าผู้ทำหน้าที่สืบอายุพระศาสนานั้นมันอยู่ได้ด้วย
เหตุด้วยปัจจัยคือภิกษุเป็นต้นนี้ต้องมีปัจจัยสี่
จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เป็นอย่างน้อย จึง
จะมีชีวิตอยู่ได้เพื่อประพฤติปฏิบัติสืบอายุพระ

ศาสนา ถ้าศาสนามีอยู่แล้วใครมันได้ประโยชน์
ก็จะเห็นว่าคนทั้งโลกมันได้ประโยชน์

บางคนก็หลับตาไม่มองเห็นว่าเราทำที่
นี้มันจะได้ประโยชน์ไปทั้งโลกอย่างไร มีปัญญา
กันเสียบ้างมันก็จะรู้ว่าถ้าศาสนานั้นมีอยู่ใน
โลกแล้ว บารมีของศาสนา มันคุ้มไปทั้งโลก
เองยิ่งกว่าดวงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์มีอยู่ดวง
หนึ่งก็ส่องสว่างไปทั้งโลก ไม่เลือกที่รักไม่มักที่
ชังนี้ก็เห็นๆ กันอยู่ แต่นั่นมันไม่สำคัญอะไรมัน
เป็นเรื่องทางวัตถุทางร่างกาย

ถ้าเป็นเรื่องทางจิตใจ เรื่องรู้ดีรู้ชั่ว
เรื่องสุขเรื่องทุกข์เราจะทำอย่างไร พระอาทิตย์
จะช่วยทำให้ได้หรือ มันก็ต้องเป็นเรื่องของ
วิญญาณ ของสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอยู่กับเรื่องของ
จิตใจคือพระธรรมคือพระศาสนา เขามีไว้เป็น

หลักกันมาในโลกนานมาแล้ว แล้วก็สับสน กัน
ไว้อย่างคงอยู่ต่อไป

ถ้าคนในโลกมีศาสนาโลกนี้ก็ไม่ล่มจม
ทุกคนมีความสุข รวมทั้งตัวผู้ นั่นด้วย ฉะนั้น
ช่วยกันทำให้ศาสนามีอยู่ในโลกก็แล้วกัน เมื่อ
นึกถึงพ่อแม่ที่ตายไปแล้วจะมานั่งร้องไห้อยู่
ก็ไม่มีประโยชน์ จะเอาของมาเผาไฟส่งไปให้
มันก็น่าหัวเราะ ฉะนั้นก็ทำให้เป็นความดีความ
งาม เป็นบุญเป็นกุศลและอุทิศให้ นี่ก็เรียกว่า
มันจะช่วยบรรเทาความคิดถึง ความที่อยาก
จะสนองพระคุณเป็นต้นลงไปได้

ผู้ที่มีปัญญาอดสูดอย่างพระพุทธเจ้า
ท่านแนะนำอย่างนี้เป็นดีที่สุด เป็นการกระทำ
ที่สงเคราะห์ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วอย่างสูงสุด
เป็นการกระทำที่สักการะบูชาผู้ที่ล่วงลับไป

แล้วอย่างสูงสุด ทั้งยังได้ประโยชน์อย่างอื่นอีก
มาก เช่น มาพบปะกัน รู้จักกัน สามัคคีกันใน
ระหว่างบุคคลที่ยังอยู่ในโลกนี้ ก็ยังมีประโยชน์
อีกมาก

เอาแต่เพียงว่าเมื่อนึกถึงบิดามารดา
ผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ล่วงลับไปแล้ว แล้วจะ
ทำอย่างไร มันก็ต้องทำความดีอุทิศส่วนกุศล
ให้ แล้วกุศลนั้นมันยังวกกลับมาสู่โลกนี้ทั้ง
โลก สู่ตัวบุคคลผู้กระทำนั้นด้วย คือผู้กระทำ
นั้นก็ได้บุญเป็นอันมากด้วย ทุกอย่างมันสำเร็จ
ประโยชน์กันไปหมดทั้งโลกอย่างนี้

เพราะเหตุที่บุคคลผู้กระทำนั้น
มาระลឹกลึกถึงข้อที่บิดามารดามีพระคุณ
ใหญ่หลวง การนึกได้อย่างนี้คือคำพูดสั้นๆ ที่
ว่ามารดามี บิดามี แล้วก็ยังมีต่อไปไม่สิ้นสุด

ถ้าลูกหลานยังนึกคิดหรือกระทำอยู่อย่างนี้แล้ว
ผู้ที่เรียกว่าบิดามารดาจะยังคงมีอยู่ต่อไปไม่มีที่
สิ้นสุด

แม้จะล่วงลับไปแล้วหลายสิบชั่วคน
หลายร้อยชั่วคน หลายพันชั่วคนก็ตามใจเถอะ
มันจะยังอยู่ เหมือนกับว่ายังอยู่ที่นี่และเดี๋ยว
นี้ เพราะลูกหลานเอามาทำไว้ในใจว่าบิดามี
มารดามี ผู้ให้กำเนิดแก่เราเป็นทอดๆ กันมา
นี้มันมี ในวันนี้มาทำในใจอย่างนี้กันเสียสักวัน
หนึ่ง จะดีหรือไม่ดีก็ลองคิดดู

เอาตามาคิดว่าถ้าไม่ดี บัณฑิตทั้งหลาย
มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขก็จะไม่ตรัสไว้ จะ
ไม่กล่าวไว้ จะไม่แนะนำไว้ในลักษณะอย่างนี้ ซึ่ง
แนะนำไว้สั้นที่สุดว่า ให้ทุกคนที่เป็นสัมมาทิฐิ
นั้นมองให้เห็น และมีความเชื่อว่าบิดามารดา

มี เราก็มานี่ด้วยความเชื่ออันนี้ในความหมาย
อย่างนี้ แต่บางคนอาจจะไม่เข้าใจข้อนี้ก็มาตาม
ประเพณีที่ทำตามๆ กันมาก็ยังได้ แต่ว่าเมื่อมา
แล้ว ก็มาทำความเข้าใจกันเสียอย่างที่กำลังพูด
อยู่นี้

หรือว่าคนแก่ทั้งหลาย จงช่วยสอนลูก
สอนหลานของตนที่ยังมีชีวิตอยู่ให้รู้เรื่องนี้ อย่า
สักว่ามาให้หนวกหู หรือมาวิ่งเล่นอย่างเดียว
ก่อนแต่จะพามาจากบ้าน อย่างเมื่อวานนี้ก็ต้อง
เรียกตัวมาพูดกันเสียก่อน ว่าพรุ่งนี้จะแต่งตัว
ให้สวยที่สุด แล้วก็ไปวัด ก็จะไปทำบุญตา
ยาย ทำบุญตายายทำไม ก็บอกให้มันรู้อย่าง
ที่พูดมาแล้วว่าผู้ให้กำเนิดชีวิตเรามา จึงมามีฉัน
และมามีแก่เดี๋ยวนี้ พรุ่งนี้จะต้องไปทำบุญเพื่อ
สนองพระคุณ

ถ้าทำอย่างนี้ก็เหมือนกับว่าฝังรกราก
พืชพันธุ์ลงไปแล้วในจิตใจของเด็ก ให้รู้ว่าบิดา
มารดามี คือพระเดชพระคุณของมารดาบิดา
นั่นมันมี แต่ยังไม่เห็นชัด ไม่รู้จักคิดจักนึก
อะไรมาก ต่อไปข้างหน้ามันก็จะมากขึ้น เพราะ
มันโตขึ้นทุกปีๆ เราก็พูดกับเขาทุกปี เราก็ชี้แจง
ให้มันละเอียดออกไปทุกปี กระทั่งมาแล้วก็มา
พูดจากันที่วัดอีก มาแนะนำสั่งสอนอีก มันก็มี
ความรู้ความเข้าใจเพียงพอ

เพราะมีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดา
มารดา ปู่ย่าตายาย มันก็เป็นลูกอันธพาลไม่ได้
ก็ไม่มีลูกอันธพาลที่ทำให้พ่อแม่มันร้อนใจ มีแต่
ลูกที่ดี ที่ว่าง่าย ที่เชื่อฟัง ที่บำเพ็ญประโยชน์
ก็ไม่เสียที่ที่ว่าได้มีลูกขึ้นมาเป็นลูกมนุษย์ คำ
ว่าลูกมนุษย์นี้ก็มีความหมาย ถ้าประพฤติก

ต้องตามธรรมก็เรียกว่าเป็นลูกมนุษย์ ถ้าไม่มีการประพฤติกุศลต้องเป็นธรรม จะเรียกว่าลูกอะไรก็ไปรู้เอาเองก็แล้วกัน

ในบางศาสนาก็บัญญัติว่าลูกผู้ชายเป็นลูกของพระเจ้า ลูกผู้หญิงเป็นลูกของมนุษย์ อย่างนี้ก็มี โดยเขามอบหมายหน้าที่ให้แก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ให้ลูกผู้ชายเป็นลูกของพระเจ้า ก็ต้องรับภาระหน้าที่มากกว่าลูกผู้หญิงที่จะเป็นเพียงลูกของมนุษย์ แต่ในศาสนาพุทธเราไม่ได้แยกถึงขนาดนั้น เอาเป็นลูกที่ดีของบิดามารดาด้วยกันก็แล้วกัน เพราะว่าถึงอย่างไรก็ต้องไปด้วยกันในระหว่างลูกผู้ชายหรือลูกผู้หญิงก็ตาม ในการที่จะช่วยกันสืบสิ่งที่เป็นมรดกตกทอดของวงศ์ตระกูลให้ดี ให้เจริญให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป

ถ้าทำได้แบบนี้แล้วก็ไม่เสียที่ที่มีลูก แล้วลูกนั้นก็ไม่ใช่ที่ที่ได้เกิดมาเป็นลูก ทำให้ทุกคนไม่ต้องตกนรกคือความร้อใจ ตัวพ่อแม่ก็ไม่ต้องร้อใจ ตัวลูกเองก็ไม่ต้องร้อใจ มันก็ดีไปหมดอย่างนี้ นี่มันมีมูลเหตุอย่างเดียวตรงที่ว่ามันมีสัมมาทิฐิ รู้ว่าบิดามารดามี

เขาพูดแล้วมันฟังกันไม่ค่อยจะถูก เพราะเขาพูดไว้ย่อเกินไป แต่ว่าทุกคนไปอธิบายขยายความให้ลูกเด็กๆ มันฟังถูกได้ว่า พ่อแม่มันมีสำหรับที่จะอบรมลูกให้ดีให้รอดตัวต่อไปได้ ถ้าพ่อแม่ไม่มีโลกนี้ก็ไม่มี ไม่มีใครเกิดมา หรือว่าเกิดมาแล้วไม่อบรมสั่งสอนมันก็เท่ากับพ่อแม่ไม่มีเหมือนกัน

พ่อแม่ไม่สอนนั้นเป็นคำดำชนิดหนึ่ง อย่างร้ายแรงมาก หมายความว่าคนนั้นมัน

แล้ว มันจึงถูกตำว่าพ่อแม่ไม่สอน เหมือนกับ
พ่อแม่ไม่มี ถ้าพ่อแม่ไม่มีมันเป็นอย่างนั้น ลูก
มันจะต้องถูกตำว่าคนพ่อแม่ไม่สอน ฉะนั้นขอ
ให้ระวังกันทุกคนว่าอย่าให้ลูกของเราถูกคน
อื่นเขาตำว่าพ่อแม่มันไม่สอนเลย จงสอนกัน
นับตั้งแต่ว่าให้รู้ว่าพ่อแม่มี คือบิดามารดามี มี
พระคุณ ให้ชีวิตมา ให้ความเมตตากรุณา ให้
วิชาความรู้ ให้นิสัยสันดานที่ดี ให้ดวงวิญญาณ
ที่สูงสุด

เราจะไม่โทษพ่อแม่บางคนที่ยกพร่อง
มาแล้วแต่หนหลัง แต่ว่าต่อไปข้างหน้า
ควรจะรับผิดชอบอย่างมีความบกพร่องเลย
พยายามทำให้ลูกต้องเสียให้หมดให้เต็มที่ด้วย
กันทุกคน **หน้าที่ของบิดามารดา** ปู่ย่าตายาย
อย่างไรจะต้องทำอย่างนั้น อย่าให้มีความ

บกพร่องเลย หน้าที่ที่สำคัญที่สุดก็คือว่าทำ
ลูกให้มันเป็นบุตรมนุษย์ คือทำกับเป็นบุตร
พระเจ้าได้ก็ยิ่งดี แล้วโลกนี้ก็เป็โลกของ
มนุษย์ น่าอยู่

ถ้ามีคนบกพร่องกันมาก มันก็มีคนที่
ไม่ใช่เป็นบุตรมนุษย์มันมาก แล้วโลกนี้ก็เป็
โลกของอันทพาล แล้วมันก็ไม่น่าอยู่ เพราะ
ฉะนั้นคิดเสียว่าช่วยกันทำโลกนี้ให้มันเป็นโลก
ของมนุษย์ให้มันน่าอยู่ก็พอแล้ว มันจะได้ดี มี
ความสุขกันได้ทุกคน

ในวันนี้เป็นวันทำบุญตายาย ขอให้
นึกถึงความหมายอันนี้เป็นพิเศษ ว่าเป็นวัน
บิดามารดาแล้วก็แล้วกัน แล้วก็ทำจริงไม่ใช่ทำ
เล่น เหมือนกับที่เขาทำกันสนุกสนาน สรวลเส
เฮฮาในโลก เรียกว่าวันชาติบ้าง วันเด็กบ้าง วัน

มารดาบ้าง วันอะไรบ้าง แล้วก็ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องเล่นหัวสนุกกันเสียทั้งนั้น เพราะคนมันไม่จริง มันก็เลยไม่ทำให้โลกนี้ดีขึ้น มันไม่ได้แก้ไขให้บ้านเมืองดีขึ้น แต่ถ้าเรามาทำกันให้มันจริง ให้เป็นบิดามารดาจริง ให้เป็นบุตรที่ดีจริง โลกนี้มันก็ต้องดีขึ้นเป็นแน่นอน ไม่ทำกันแต่ปาก

อาตมาจึงเห็นว่ามาพิจารณากันให้เป็นพิเศษทุกๆ วัน ที่ทำบุญอย่างวันนี้คือทำบุญตายาย มาดูกันเสียให้ดีในข้อที่ว่าคนคนหนึ่งนี่มันเป็นทั้งบิดามารดาและเป็นทั้งลูก ทั้งหลานด้วยก็มี ถ้าสมมติว่าอายุ ๔๐ ปี มองดูข้างล่างเราก็เป็นบิดามารดาของเขา มองดูไปข้างบนเราก็เป็นลูกเป็นหลานของท่าน เราก็เลยต้องทำหมด ในฐานะที่เป็นลูก ในฐานะที่เป็นบิดามารดา หันไปทางไหนก็ทำหน้าที่อันนั้น

ให้มันถูกในทางนั้น เหลียวมาข้างล่างก็ดูแลลูก
เล็กๆ ให้ดีๆ เหลียวไปข้างบนก็ปฏิบัติต่อบิดา
มารดาที่แก่ชราแล้วนั้นให้ดี นี่เรียกว่าความ
หมายอันแท้จริงของความเป็นบิดามารดา

เราเองก็เป็นทั้งบิดามารดาแล้วก็
ทั้งลูกหลานด้วย เมื่อรู้เรื่องนี้แล้ว มันก็ปฏิบัติ
ได้ตลอดไปทั้งเดือนทั้งปี เดียวนี้มันยังรู้ไม่พอ
จึงต้องมาเรียนเรื่องนี้กันที่วัด ในที่ชุมนุมอย่าง
นี้บ้างเป็นครั้งเป็นคราว อย่างที่กำลังพูดนี้ก็
พูดได้เสร็จหรือจบในการพูด แต่ในการปฏิบัติ
นั้นยังไม่จบ ต้องเอาไปปฏิบัติที่บ้านที่เรือน
ไปเรื่อยๆ ไปจนตลอดชีวิตให้ตัวเราเป็นพระ
พรหมของลูกที่ยังเล็กๆ อยู่พร้อมกันนั้นเราก็
เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดาที่แก่ชราแก่หง่อม
แล้ว เรียกว่าทำดีทำถูกทั้งสองฝ่าย เป็นบุญเป็น

กุศลยิ่งขึ้นไปทั้งสองฝ่ายทั้งข้างบนและทั้งข้าง
ล่าง

อาตมาพูดพักเดียวมันก็จบ แต่ว่าการ
ปฏิบัตินี้เข้าใจว่าปฏิบัติจนตายก็คงจะไม่จบ
คือไม่ดีถึงที่สุด ยังมีหละหลวมบกพร่องอะไร
อยู่ พูดชั่วโมงเดียวจบ แต่วาปฏิบัติให้ได้ตาม
นั้นปฏิบัติจนตายก็มันก็ไม่ใคร่จะจบ มันมีผล
ไปบ้าง อะไรไปบ้าง หรือได้น้อยเกินไปบ้าง นี่
จึงว่ามาพูดกันปีละครั้งสองครั้ง แต่วาปฏิบัติ
อยู่ตลอดเวลาทุกเดือนทุกปี เรื่องเกี่ยวกับบิดา
มารดา โดยถือว่ามันเป็นรากฐานของทุกเรื่อง

ถ้าจิตใจดี มีความกตัญญูรับผิดชอบใน
ความเป็นมนุษย์ เป็นลูกเป็นหลานที่ดี แล้วทุก
อย่างมันจะดีหมดเพราะว่าศีลธรรมทั้งปวงมัน
ขึ้นอยู่กับศีลธรรมรากฐาน โดยเฉพาะในที่นี้ก็

คือความเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา ถ้าทำได้
ในข้อนี้แล้วข้ออื่นจะทำได้หมด

เป็นลูกที่ดีของบิดามารดาให้ได้ แล้ว
มันก็จะ เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ได้
แล้วเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อนก็ได้ เป็นพลเมือง
ที่ดีของประเทศชาติก็ได้ เป็นสาวกที่ดีของ
พระพุทธเจ้าก็ได้ ถ้ามันตั้งต้นขึ้นมาด้วยการ
เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา

ฉะนั้นขอให้ทุกคนไปนึกข้อนี้ให้มาก
ช่วยอบรมลูกเล็กๆ นี้ให้มัน เป็นบุตรที่ดีของ
บิดามารดา แล้วมันก็จะสูงขึ้นตามลำดับ เรา
เองก็เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดาที่แก่ชราด้วย
พร้อมกันไป ทุกอย่างเป็นไปเพื่อมนุษยทั้งโลก
ก็เป็นมนุษยที่ได้สิ่งที่ดีคือมีโลกที่น่าอยู่

เดี๋ยวนี้เรารู้สึกมองเห็นกันอยู่ว่า

ความระส่ำระสายเดือดร้อนวุ่นวายมันมีมากขึ้นในโลกนี้ ทำไมไม่คิดดูต่อไปบ้างว่าเพราะเหตุอะไร ครั้งแรกก็คงจะคิดกันได้ทุกคนว่า เพราะศีลธรรมมันเสื่อมไป แต่คิดดูต่อไปว่าทำไมศีลธรรมมันจึงเสื่อมไป นี่ตอนนี้จะตอบยากแล้ว เราจะมึดมัวสลัวกันไปหมด

อาตมาอยากจะแนะนำให้มองว่า เพราะว่ารากฐานของศีลธรรมมันเริ่มเสีย คือว่ามันไม่เป็นลูกที่ดีของบิดามารดา ถ้าทุกคนเป็นลูกที่ดีของบิดามารดาแล้ว รากฐานของศีลธรรมมันไม่เสีย มันแน่นแฟ้นมันคง มันถูกต้อง มันบริสุทธิ์ผุดผ่อง เด็กมันก็โตขึ้นมาไม่เป็นอันธพาล

ถ้าผู้ใหญ่ทุกคนเดือดร้อนรำคาญเรื่องโลกมันเต็มไปด้วยอันธพาลแล้ว จงช่วยกัน

แก้ไข ช่วยกันปราบปราม โดยตัดต้นไม้มาเสีย
แต่แรก คืออบรมลูกของตนให้เป็นลูกที่ดีของ
บิดามารดาด้วยกันทุกคน ไม่เท่าไรมันก็จะกลายเป็น
เป็นโลกที่ดีอีก อย่างที่เรียกว่านอนหลับไม่ต้อง
ปิดประตูเรือน จะนอนตรงไหนก็ได้ ช้างม้าวัว
ควายก็ไม่สูญหาย ไม่ถูกขโมยเป็นต้น

อย่าไป罵แต่โทษคนอื่น มันต้องโทษ
ตัวเองด้วยกันทุกๆ คนว่ามันได้ปล่อยกันคนละนิด
คนละหน่อยเรื่อยๆ มาในเรื่องนี้ จนมีความเป็น
อันธพาลเข้ามาสิงอยู่ในจิตใจของลูกของหลาน
มันก็มากขึ้น อย่าไปหวังว่าคนอื่นจะช่วยได้

พูดตรงๆ ว่าอย่าไปหวังว่าการศึกษา
ที่โรงเรียนมันจะช่วยได้ การศึกษาที่โรงเรียน
เดี๋ยวนี้มันวิปริตมาก มันไปตามกันพวกฝรั่ง
พวกตะวันตก เป็นเรื่องอันธพาลทางวิญญูณ

แล้วก็ก็เป็นเหตุให้เกิดอันธพาลตื้อๆ ที่อ้อๆ ออก
มา ไม่มีบิดามารดา

นี่เราไม่ใช่มาชวนกันด่าพวกฝรั่ง แต่
มาบอกให้รู้ว่าพวกฝรั่งเขาไม่มีคำว่ามารดามี
บิดามี เหมือนในพระบาลีของพวกพุทธบริษัท
เขาก็ปล่อยไปตามเรื่อง เรามาเน้นกันมากที่สุด
ในข้อที่ว่าบิดามีมารดามี และมีหน้าที่ต้อง
ปฏิบัติต่อกันอย่างนั้น

แต่แล้วในโรงเรียนเขาไม่สอน เพราะ
เขาไปจัดการศึกษาตามแบบฝรั่ง ไม่ต้องพูด
กันถึงเรื่องนี้ ไม่ต้องพูดกันถึงเรื่องธรรมะธัมโม
เรื่องศาสนาอะไรเลย มันก็เหลืออยู่เป็น
หน้าที่ของเราเองที่จะต้องสอน เมื่อที่โรงเรียน
เขาไม่สอนเราก็ต้องสอน ในสมัยโบราณวัดวา
อารามหรือโรงเรียนเขายังมีสอนเรื่องนี้มาก

เดี๋ยวนี้เขาจัดกันอย่างใหม่ เขาไม่สอนเรื่องนี้แล้ว ก็เป็นหน้าที่ของเราจะต้องสอนดูแลลูกหลานในส่วนด้านจิตใจหรือวิญญาณ ส่วนเรื่องรู้หนังสือหนังสือหา ทำมาหากินนั้นไว้ให้เป็นเรื่องของโรงเรียน มหาวิทยาลัยอะไรเขาก็สอนกันได้ แต่เรื่องธรรมะเรื่องศาสนา เรื่องจิต เรื่องวิญญาณเขาไม่ได้สอน

ถ้ามันขาดเรื่องนี้ไปแล้วมันก็เป็นสิ่งที่มีชีวิตชนิดหนึ่งไม่มีธรรมะ ไม่มีศาสนา มันก็เป็นสัตว์เดรัจฉานชนิดหนึ่งที่มันฉลาดมาก แล้วมันก็โง่งมาก ก็อันตรายมาก โลกสมัยนี้มันจึงมีเรื่องเดือดร้อนมากเพราะเหตุนี้

เดี๋ยวนี้มานึกถึงปู่ย่าตายายครั้งก่อนๆ ที่ลูกหลานสมัยนี้หาว่าโง่ ลูกหลานสมัยนี้มันหาว่าปู่ย่าตายายสมัยโน้นโง่ มันเองโง่ไม่รู้จัก ว่า

มันเองก็เกิดมาจากปู่ย่าตายายที่มันหาว่าโง่ นี่
ข้อหนึ่งแล้ว แต่เราไม่เอาเพียงเท่านี้ เราเอาว่า
สมัยปู่ย่าตายายเขามีอะไรเขาถึงไม่เบียดเบียน
ฆ่าฟันกันอย่างสัตว์ป่าเหมือนเดี๋ยวนี้ นั่นนะคือ
ส่วนดีของปู่ย่าตายาย

เดี๋ยวนี้ก็ไปอ่านดูในหน้าหนังสือพิมพ์
อันธพาลมันก็อยู่ในสถานการณ์การศึกษาเล่าเรียน
นั่นแหละ ชั้นโรงเรียน ชั้นวิทยาลัย ชั้น
มหาวิทยาลัย ซึ่งแต่ก่อนมันไม่มี นี่คือความ
ผิดพลาดเกี่ยวกับเรื่องบิดามารดา เรื่องลูกเรื่อง
หลาน มันผิดพลาดอย่างนี้ เดี่ยวนี้มาปรับทุกข์
กันในข้อที่ควรปรับทุกข์ ว่าบิดามารดาจะเฉย
อยู่ไม่ได้แล้ว จะต้องพิจารณาเรื่องนี้แล้ว

ช่วยกันตัดต้นไม้แต่ต้นลมอะไร ตัด
ต้นไม้ที่ลูกเต๋กๆ นี่ให้มันเป็นลูกที่ดีของบิดา

มารดา เตรียมไว้สำหรับจะเป็นมนุษย์ที่ดีใน
อนาคตข้างหน้า เพราะอันธพาลเหล่านั้นตาย
หมดแล้ว ลูกหลานของเราที่อบรมไว้ดีมันก็จะ
เป็นมนุษย์ที่ดีอยู่ในโลกนี้ได้ นี่เรียกว่าตัดต้นไฟ
กันไว้แต่ปานนี้ แล้วก็มีผลข้างหน้าในอีก ๑๐ ปี
๒๐ ปี ๓๐ ปีก็ได้

นี่มันก็พูดมากไปหน่อย หรืออาจจะ
เกินไปหน่อยในเรื่องทำบุญตายาย เพราะว่า
ได้พูดมาหลายปีแล้วในแง่อื่นมุมน้อยอย่างอื่น
วันนี้ก็พูดแง่นี้มุมนี้อีกว่าถ้าทำบุญตายายกันแล้ว
ก็ต้องรู้จักบิดามารดาให้ถูกต้อง แล้วก็รู้จักลูก
หลานให้ถูกต้อง รู้จักหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน
นั้นให้มันถูกต้อง นั้นแหละจะมีบิดามารดา
จริง มีลูกมีหลานจริง ที่ดีด้วยกันทุกฝ่าย

สำหรับลูกหลานนั้นไม่มีอะไร

นอกจากจะต้องอบรมให้เชื่อฟัง ให้เคารพ ให้กตัญญู ให้ซื่อสัตย์ ให้เสียสละต่อบิดามารดา ส่วนบิดามารดาก็มีความรู้ที่จะสั่งสอนลูก เอาใจใส่ให้มาก ให้มีความรู้ผิดชอบชั่วดีที่จะสั่งสอนลูก แล้วก็ต้องมีเมตตากรุณาให้มาก แล้วก็ต้องมีการเสียสละอย่างเดียวกัน

ถ้าขาดการเสียสละแล้วมันเป็นไปได้ ถ้าบิดามารดาจะไปมั่วสนุกสนานเสียปล่อยให้ลูกไปตามบุญตามกรรม อย่างนี้เรียกว่าไม่เสียสละ บางทีบิดามารดาจะไปกินเหล้าเมายาเล่นการพนันเสีย ไม่เอาใจใส่ต่อลูก นี่ก็เรียกว่าบิดามารดาไม่ได้เสียสละ เห็นแต่ความสุขสนุกสนานส่วนตน นี่มันก็มีอยู่ไม่ใช่ไม่มี บางทีมันอาจจะไปเสียสละในสิ่งที่ไม่ควรเสียสละ แล้วก็ไม่ได้เสียสละในสิ่งที่ควรเสียสละ มัน

ก็มีค่าเท่ากับไม่ได้เสียสละ คือไม่มีประโยชน์
อะไรแก่ลูก

การทำให้เด็กๆ มีความเข้าใจถูกต้อง
เป็นสัมมาทิฐิเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่
บิดามารดาจะพึงกระทำต่อลูก หรือจะทำต่อ
บิดามารดาของตนยิ่งขึ้นไปก็เหมือนกัน ความ
สำคัญอยู่ที่ความเข้าใจถูกต้อง หรือที่เรียกอีก
อย่างหนึ่งว่าจิตที่ตั้งไว้ถูกต้อง จะเป็นการขจัด
ปัญหาทั้งปวงได้ไม่ว่าปัญหาอะไร บางทีก็เรียก
ว่าสัมมาทิฐิก็มี บางทีก็เรียกว่าปัญญาก็มี
เรียกว่าสติปัญญาก็มี มันเรื่องเดียวกันทั้งนั้น
คือมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องในหน้าที่
ที่จะต้องกระทำ

นี่บิดามารดาบางคนว่ามันรำคาญ ไม่
เอาใจใส่กับมันหรอก ลูกเด็กๆ มันหนวกหู มัน

รำคาญ ก็ปล่อยมันไป นี่ก็เรียกว่าไม่เสียสละ แล้วลูกเต็ทๆ เหล่านั้นก็ไม่มีสัมมาทิฐิเกิดขึ้นมาได้ บิดามารดาก็ต้องอดทน มันจะหนวกหูบ้าง จะรำคาญบ้าง ก็ต้องพุดจา เข้ามาเลี้ยงดู ดูแลเกลี้ยกล่อมกับมันให้มันเชื่อฟังให้จงได้ และให้มันมีความเข้าใจถูกต้องให้จงได้

นี่ก็ยิ่งเป็นการทำบุญทำกุศล มีพระเดชพระคุณเหนือลูกเหนือหลานยิ่งๆ ขึ้นไป คนแก่รู้จักเสียสละอย่างนี้กันบ้าง ถ้าอยากมาวัดก็พามาด้วยก็ได้ หรือนั่งพักผ่อนก็เล่นหัวอบรมสั่งสอนกันไปก็ได้ ไม่ใช่มันเป็นเรื่องเสียหายหรือว่าเป็นเรื่องทำไม่ได้ มันเป็นเรื่องทำได้อยู่ดี

เดี๋ยวนี้ไม่ได้ทำก็เพราะไม่รู้ บิดามารดานี้จะต้องเสียสละมาก นอกจากจะทำงานเหนือไหล่โคลย้อย แล้วยังจะต้องเสีย

สละทนความรำคาญ ที่จะอบรมลูกหลานให้
มีความรู้ในด้านจิตด้านวิญญาน ชนิดที่ครูที่
โรงเรียนเขาไม่อบรมให้

อย่าไปหวังเลยว่าที่โรงเรียนจะ
อบรมเรื่องนี้ให้เราจะต้องอบรมเอง ตาม
ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแล้วแต่โบราณ
นั้นก็ได้อะไรหรือว่าศึกษาเพิ่มเติม แก้ไขปรับปรุงให้
ดียิ่งๆ ขึ้นไปก็ยังได้ ช่วยกันทำอย่างนี้ทุกคน
ไม่เท่าไรบ้านเมืองจะดีขึ้น โลกนี้จะดีขึ้น คือ
มนุษย์จะเป็นมนุษย์มากขึ้น โลกนี้มันก็จะน่า
อยู่มากขึ้น

เดี๋ยวนี้เรียกว่ามันไม่น่าอยู่ยิ่งขึ้น มัน
คล้ายกับอยู่ร่วมโลกกับคนบ้ามากขึ้น มันน่า
ขยะแขยง มันไม่เป็นสุขสนุกสนานอะไร แล้ว
มันก็ไม่มีทางจะทำอย่างอื่นนอกจากช่วยกัน

ทำให้โลกนี้มันมีคนบ้าน้อยลง น้อยลงจนหมด
ไปให้เหลือแต่คนไม่บ้า คือมีความรู้ความเข้าใจ
อะไรให้มันถูกต้องตามที่มนุษย์ควรจะรู้ แล้วก็
อยู่กันเป็นผาสุก มีความสุขด้วยการช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน ไม่เอาเปรียบ ไม่เห็นแก่ตัว

นี่เรามาปฏิบัติธรรมสนองคุณตายาย
ตายายก็จะยินดี ก็จะทำให้พรว่าให้ลูกหลานมัน
เป็นอยู่กันอย่างถูกต้องอย่างนี้เกิด เราทำใน
ใจอย่างนี้ได้ จะเรียกว่าสมมติหรือไม่สมมติก็
สุดแท้ แต่เราทำในใจอย่างนี้ก็แล้วกัน ว่าวันนี้
เรามาพบตายาย แล้วก็พูดจากันในเรื่องนี้ คือ
ว่าจะอบรมลูกหลานให้ดี เพื่อเห็นแก่ตายายที่
ตายไปแล้ว ตายายก็จะว่าดี ดี แล้วก็ชอบใจ
แล้วก็จะให้ศีลให้พร แล้วก็กลับไป

นี่ไม่ใช่เรื่องเล่นตลก ไม่ใช่เรื่องเล่น

ละคร มันเป็นเรื่องจริงทางจิตใจทางวิญญาณ
ถ้าไม่อย่างนั้นผู้ที่มีปัญญาก็จะไม่คิดตั้ง
ประเพณีอย่างนี้ขึ้นมา ทั้งหมดนี้เขาต้องการ
เพื่อจะผดุงศีลธรรมของคนเรา

ถ้าเรายังมีการกระทำชนิดนี้อยู่ อย่าง
ทำบุญตักบาตรเป็นต้นนี้อยู่ แล้วก็รากฐานของ
ศีลธรรมมันจะยังดีอยู่ ระบบนี้ทั้งหมดเขาตั้ง
ขึ้นมาก็เพื่อว่าจะผดุงรากฐานของศีลธรรม ให้
มนุษย์ในโลกนี้มันมีศีลธรรม แล้วก็อยู่กันเป็น
ผาสุก มันเป็นนิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ก็ได้

คือถ้าไม่มีความทุกข์ความร้อนอะไร
ถือว่าเป็นนิพพานก็แล้วกัน ไม่ต้องสนุกสนาน
อย่างอยู่ในสวรรค์ ในสวรรค์นั้นมันเห็นแก่
ตัวมากเกินไป มันมัวเมาในความเอร็ดอร่อย
สนุกสนานมากเกินไป อย่าไปเอาของมันเลย

เอาแต่ความปกติสุข สะอาด สว่าง สงบ ไม่มี
ความทุกข์ความร้อน

นั่งพักผ่อนทั้งทางกาย ทางจิตทาง
วิญญาณ ในสวรรค์นั้นมันบ้า ไม่มีการพักผ่อน
ทางวิญญาณ มันมัวเมาในกามารมณ์ อย่าไป
เอากับมันเลย ในนรกมันก็ไม่ไหว มันก็ร้อน
ไม่มีที่ผาสุก ฉะนั้นเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องมันก็จะ
มีความเย็นเป็นนิพพานได้ คืออย่ามีความทุกข์
ร้อนก็แล้วกัน แล้วไม่มีความโง่ด้วย ก็เรียกว่า
เป็นนิพพานกันที่นี้และเดี๋ยวนี้

ประเพณีที่ดีทั้งหลายเขามุ่งอย่างนี้
ทั้งนั้น ลองสังเกตดูให้ดีแล้วก็ประพฤติตาม
มันว่างจากตัวเรา ตัวกูของกูไม่มีมารบกวน ไม่
มาทำให้เกิดโลภะ โทสะ โมหะ มันก็ไม่มีโลภะ
โทสะ โมหะ เป็นไฟที่ไหม้มารบกวน มันก็เย็น

เป็นนิพพานอยู่ที่นี้ ประเพณีทั้งหลายมันมุ่ง
หมายอย่างนี้

แต่เขาทำสำหรับคนทั่วไปทั้งบ้านทั้ง
เมือง ทั้งโง่ทั้งฉลาด ฉะนั้นเขาจึงทำไปในรูป
ประเพณี หรือว่าดูคล้ายกับว่าเป็นเรื่องสมมติ
อย่างนิยาย แต่ถ้าเราเข้าใจความหมาย มันก็ไม่
เป็นนิยาย มันเป็นเรื่องจริงที่เราต้องทำอย่าง
นี้แล้วจิตใจมันก็จะเย็นเป็นนิพพาน

ฉะนั้นแม้จะไม่มีสติปัญญามากมาย
อะไรมาก ไม่ต้องเรียนพระไตรปิฎก มันก็
สามารถทำให้อยู่กันเยือกเย็นเป็นนิพพาน
ได้ คนที่มันว่เรียนแต่พระไตรปิฎกกลับทำไม่ได้
เพราะมันโง่มันเห่อที่จะดีจะเด่น แต่ที่เราไม่
ต้องโง่ชนิดนั้นหรอก เราไม่เห่อที่จะดีจะเด่น
เราต้องการแต่ความสงบ ระวังให้ดี เป็นอยู่

ให้ดี อย่าให้มีกิเลสเกิดขึ้นมาได้ ไม่เห็นแก่ตัว
ทำหน้าที่ของตัวเองไม่บกพร่อง แล้วก็สนุกสนาน
อยู่ที่นั่นแหละพอใจอยู่ที่นั่นแหละ ไม่ต้องการ
กามารมณ์ในสวรรค์ให้มันมากไป ต้องการแต่
ความสงบสุขอย่างมนุษย์ที่ถูกต้อง มันก็พอแล้ว

นี่ความมุ่งหมายของการทำบุญตา
ยายมันก็อยู่ที่ความกตัญญูทุกเวทีย ให้ทุก
คนเป็นคนดี สำนึกในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ
ต่อบิดามารดา แล้วก็อึดอ้อมใจอยู่ในการ
กระทำที่ถูกต้องที่ตนได้กระทำแล้ว เรื่องมัน
ก็ควรจะจบกัน เพราะว่าทุกคนอยู่ด้วยความ
ผาสุกโดยไม่ต้องรู้อะไรมากนัก รู้แต่ทำให้เกิด
ความสงบสุข ก็เป็นโลกที่น่าดูเยือกเย็นอยู่ตาม
ธรรมชาติ

อย่าไปหวังความเจริญที่เป็นไฟอย่าง

พวกสมัยใหม่เลย มันไม่ใช่ความผาสุก ไม่ใช่
ความสงบสุข เยือกเย็นง่ายๆ อยู่ตามธรรมชาติ
อย่างนี้แหละเป็นความสงบสุข ไปคิดดูให้ดี มา
นั่งกันอยู่กลางดินอย่างนี้ก็ช่วยได้มากคือช่วย
ให้คิดได้มาก ว่าไม่ต้องนั่งบนวิมานเราก็มีความสุข
สุขได้

พระพุทธเจ้าท่านก็ประสูติกลางดิน
พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสรู้กลางดิน พระพุทธเจ้า
ก็สอนสาวกเทศน์อยู่ตลอดชีวิตของท่านก็ล้วน
แต่กลางดิน และกฐิของท่านก็พื้นดิน ในที่สุด
ท่านก็ปรินิพพานที่กลางดินที่โคนต้นไม้แห่ง
หนึ่ง พระพุทธเจ้าอยู่กับดินตลอดเวลา ทำไม
เป็นพระพุทธเจ้าได้ ทำไมมีความสุขได้ และ
ทำไมช่วยให้ผู้อื่นมีความสุขได้

เดี๋ยวนี้คนเรามันอยากจะอยู่บนวิมาน

มันก็ไกลกันกับพระพุทธเจ้าออกไปอีก ไม่ต้อง
ไปนึกถึง นึกถึงในส่วนที่มันจำเป็น มันพอแล้ว
มันสันโดษอยู่กับความเพียงพอแล้ว อยู่ด้วย
ความสงบสุข ไม่ต้องเป็นทุกข์ก็พอแล้ว ปู่ย่า
ตายายของเราเคยได้รับมาแล้วอย่างไร เราจง
ทำให้ได้รับอย่างนั้น ไม่เสียที่ที่เป็นลูกหลาน
ของท่าน ก็เรียกว่าการทำบุญตายายของเรา
สมบูรณ์ดีแล้ว ถูกต้องแล้ว เป็นที่น่าพอใจแล้ว

หวังว่าท่านทั้งหลายจะมีปีติปราโมทย์
กลับไป เมื่อมาก็มาด้วยปีติ เมื่อทำก็ทำอยู่ด้วย
ปีติ เมื่อกลับไปก็กลับไปด้วยปีติ ก็เรียกว่าได้
บำเพ็ญกุศลในเรื่องนี้ ได้บุญสมบูรณ์ครบถ้วน
แล้ว ขอให้เป็นอย่างนี้ด้วยกันจงทุกๆ คนเถิด
ธรรมเทศนาสมควรแก่เวลา เอวังก็มีด้วย
ประการฉะนี้.

รายชื่อผู้ร่วมสมทบทุน

คุณกนกพร อัมพวัน
คุณกาญจนากร รัตนจันทร์
คุณกิม แซ่อื้อ
คุณขวัญนลิน กอปรวิริยะกิจ
คุณไชศรี เนื่องสีกาเพียร
คุณคำเตียง รัตนอภิมยกิจ
คุณจรรยา - คุณสัมพันธ์ กล้าเถื่อน
คุณจรัสลักษณ์ อัครมณี
คุณจวงจันทร์ เสนผ่าน
ด.ญ.จิณนิภา - ด.ญ.ปพาวรินทร์ อุตุมะ
คุณจิตรลดา หาญวรวงศ์ชัย
คุณจินตภา มาน้อย
คุณฉกรรจ์ พราหมณ์แก้ว
คุณชนันพร วานิชประเสริฐพร
คุณชาลินี กัลยาณมิตร
คุณชุติมา สกุลศรีชัย
คุณณัฐพงศ์ เอี่ยมตาล
คุณเต็มทิพย์ อิมประเสริฐสุข
คุณทิวา จิรพัฒน์กุล
คุณธนพจน์ อุ่นสากุล
พล.ต.ต.ธำรง แสงวงวัฒนกุล

รายชื่อผู้ร่วมสมทบทุน

คุณนันทกร ฉัตรชัยสกุล
คุณนันทกร ฉัตรชัยสกุล
คุณนิต เมืองพงศ์
คุณนุชรี ศิริไทย
คุณบรรจบ - คุณน้อมใจ พงษ์พานิช
คุณบุญญาภา ร้าจวน
คุณประชา ณรงค์ศักดิ์
คุณประภาศรี กุลาเลิศ
คุณปัทมา เมฆศิขริน
คุณพรรณทิพา หอมจันทร์
คุณพรศรี บุญบรรเจิดศรี
คุณพร้อม จุฑาเตมีย์
คุณพาณี กิตติพัฒนะ
คุณไพลิน จิรพัฒนกุล
คุณภูวเดช ห่อเพชร
คุณมารยาท อุ่นพันธุ์
อุบาสิกาคุณรัญจวน อินทรกำแหง
คุณรัตสินธุ์ ทวีโชติยาภรณ์
คุณรินรดา เจริญวิทยาสกุล
คุณลัดดาวัลย์ ดำเนินชาญวนิชย์
พระวรชัย ภูริยาน

รายชื่อผู้ร่วมสมทบทุน

คุณวรรณรัตน์ การุณยวนิช
คุณวรวิทย์ - คุณอรัญญา ดำรงวัฒนโกศิน
คุณวิลาวรรณ แซ่อื้อ
คุณวิไลพร พูนพนิช
คุณวีรมน รามางกูร
คุณศิริรัตน์ อัครมณี
นพ.สมชัย วงศ์เวชสวัสดิ์
คุณสมบูรณ์ ศุภศิริภิญโญ
คุณสมหญิง เด่นพถกษัธรรม
คุณสรชา ไชยเสน และครอบครัว
คุณสินีนารภ ศรีคชา
คุณสุกัญญา มากวิจิตร
คุณสุกัญญา - คุณปรีชา คงธนารัตน์
คุณสุชาดา ฤทัยสวัสดิ์
คุณแสงโสม (ไม่ประสงค์ออกนามสกุล)
คุณอติรุจ กิตติพัฒนะ
คุณอภิรัตน์ รัตนอภิรมยกิจ
คุณอรอนงค์ สอาดพรรค
คุณอรัญญา ลีลฤกษ์ชัย
คุณอุษา วิกรานต์ธนากุล
บริษัท พอเพียงเทคโนโลยี จำกัด

#instaDham

"เพราะธรรมะมีอยู่ในทุกที่ ...

BIA จึงอยากชวนทุกคนมาร่วมกันฝึกมองโลกอย่างเป็นธรรม ผ่าน APP : instaDham ที่มีธรรมคำสอนจากพระอาจารย์ รวบรวมไว้ให้หยิบใช้ใส่ธรรมและแบ่งปันกันเรียนรู้ไป ให้ธรรมะ ไปอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างเป็น รูป-ปะ-ธรรม ให้ดวงตาเห็นธรรม จากโลกสมมติ (Online) จนหวังว่าดวงตาจะเห็นธรรมในโลกจริง

หรือถ่ายรูปแล้วเขียนธรรมะที่เห็นไว้ใต้ภาพ พร้อมระบุสถานที่ แล้ว #instadham หรือ ลง facebook แล้วโพสมาที่ instaDham เราจะคัดเลือกเพื่อรวมเป็นปฏิทิน / หนังสือภาพฉบับพิเศษ ที่ธรรมมาจากทุกคนหรือกิจกรรมด้านอื่นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป ... เมื่อดวงตาเห็นรูป ดวงตาจึงเห็นธรรม"

“... บิดามารดา
เป็นพระพรหมของคุณ
คือมีเมตตากรุณาเหลือที่จะกล่าวได้แก่ลูก
เราจึงได้รอดชีวิตยืนยาวมาได้
ถ้าว่าคลอดออกมาแล้วไม่มีความรัก
ทอดทิ้งเสียเลย มันก็คงตายแล้ว
ไม่ได้มาเป็นเนื้อเป็นตัว ...”

สมทบการผลิต ๘ บาท

5 500001018592